

Соломія Мундяк

студентка 4 курсу Інституту права
Львівського державного університету внутрішніх справ

Право на невтручання в особисте та сімейне життя та особливості його забезпечення в сучасному українському суспільстві

Конституція України в статті 32 встановлює, що ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України. Також, право на невтручання у приватне та сімейне життя встановлено в статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Виходячи з цих норм, можна зробити висновок, що кожна людина є індивідом, носієм приватних інтересів, особою з численною кількістю неформальних зв'язків.

З права на особисте і сімейне життя витікають і інші основоположні принципи, такі як: недоторканість житла, що передбачає заборону до

проникнення та приватності власності особи; право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції; таємницю банківських вкладів та рахунків, що несе за собою заборону розголошення банківської таємниці; таємниця сповіді; лікарська таємниця та інші фундаментальні гарантії, передбачені Конституцією України та міжнародними нормативно-правовими актами.

Всі компоненти права на недоторканість особистого і сімейного життя утворюють певну єдність – комплексний правовий інститут, що складається з норм різних галузей права. Основні компоненти інституту недоторканості особистого життя отримали також закріплення в статті 12 Загальної декларації прав людини де зазначається: «Ніхто не може піддаватись в довільному втручання в його особисте і сімейне життя, довільним посяганням на недоторканість його житла, тайну його кореспонденції або на його честь та репутацію. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань». Аналогічні положення містяться в міжнародному пакті про цивільні і політичні права, Європейській конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [1].

Проте право на невтручання в особисте та сімейне життя, як і низка інших гарантованих Конституцією України прав, не є абсолютним, тому може зазнавати певних обмежень.

Європейська конвенція з прав людини передбачає три критерії, яким має відповідати певне обмеження для того, щоб бути законним: 1. Обмеження передбачено законом: у національному праві є положення, яке дозволяє таке обмеження; 2. Обмеження необхідне в демократичному суспільстві для захисту національної безпеки, захисту громадської безпеки, захисту економічного добробуту країни, запобіганням заворушенням чи злочинам, захисту здоров'я або моралі, захисту прав і свобод інших осіб; 3. Обмеження є пропорційним [2].

Повномасштабне вторгнення російської федерації внесло корективи у державний апарат та суспільство, що призвело до оперативного функціонування у правовому режимі воєнного стану.

Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводить в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [3].

Воєнний стан передбачає можливість втручання у приватне життя осіб, зокрема, такими способами як контроль засобів зв'язку, перевірка речей на вокзалах та місцях масового скупчення, документів на ідентифікацію особи, житла, авто, публічне відеоспостереження.

Обмеження конституційного права на особисте та сімейне життя у соціальному, політичному, економічному напрямку це необхідність держави, що зазнала нападу в інтересах національної безпеки [4].

У найбільшій мірі, забезпечення та охорону прав, свобод людини і громадянина реалізується юридичними гарантіями, виражених у 2 основних аспектах. Передусім, юридичне закріплення, так у статті 21, 22 Конституції України закріплено, що права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними, що вони не можуть бути скасованими, а при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. Також, створення широкої системи охорони й захисту державою.

Систему національних засобів юридичного захисту становлять: 1. Суд. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. 2. Конституційний суд України. Кожному гарантується право звернутись із конституційною скаргою до Конституційного суду України з підстав, установлених Конституцією, та у порядку визначеному законом. 3. Уповноважений Верхової Ради України з прав людини. Кожен має право звертатись за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. 4. Для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура. Кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільний у виборі захисника своїх прав. 5. Прокуратура України здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави. 6. Національна поліція України забезпечує охорону прав і свобод людини [5].

Також Конституція України, у статті 55 гарантує кожному право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатись за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Права людини – це права кожного як учасника суспільних відносин, незалежно від його місця перебування в будь-якій державі, оскільки вони мають універсальний характер та сприяють створенню єдиного гуманітарного простору. Приватність, таємниця особистого життя – це аспекти особистої свободи, які гарантуються конституціями демократичних країн та міжнародними актами. Закріплюючи цей принцип держава покладає на себе обов'язок охорони відповідного права та контролю за його обмеженням.

Література

1. Право людини на невтручання в її особисте і сімейне життя та його обмеження у кримінальному провадженні / В.В. Назаров // Держава і право. – 2009. Вип. 44. – С. 477-484.

2. Право на повагу до приватного і сімейного життя [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <https://www.rights.in.ua/rights/pravo-na-povagu-do-privatnogo-smieiinogo-zhittja>.

3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 року №389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.

4. Юридичний механізм обмеження прав людини в умовах воєнного стану в Україні / С. В. Матвеев, О. М. Романова // Часопис Київського університету права. — 2023. — № 2. — С. 76-80.

5. Захист конституційних прав та свобод людини і громадянина [Електронний ресурс]. — Режим доступу : URL: <https://legalaid.gov.ua/publikatsiyi/zahyst-konstytucziinyh-prav-ta-svobod-lyudyny-i-gromadyanyna>.

Юридичний факультет Національного університету
біоресурсів і природокористування України
Інститут права Львівського державного університету
внутрішніх справ
Юридичний факультет Запорізького національного
університету
Юридичний факультет Сумського Національного
аграрного університету
Студентський науковий гурток «Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

ХVІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

17 жовтня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

**Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»**

П.78

**Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVIII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 17 жовтня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 420 с.**

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**